

Helse- og omsorgsdepartementet
Vedlegg 3/3
S.nr. 200405135 - 68

Kapittel 17

Utkast til lov om sosial- og helsetjenester i kommunene

Kapittel 1. Lovens formål og rekkevidde.

Definisjoner

§ 1-1 Lovens formål

Formålet med denne loven er å bidra til å sikre trygge og forsvarlige levekår og fremme folkehelse og gode sosiale og miljømessige forhold ved opplysning og annen forebyggende virksomhet, økonomisk stønad og andre sosial- og helsetjenester. Det skal legges vekt på å utvikle og styrke sosialt fellesskap og solidaritet i nærmiljøet.

§ 1-2 Hvilke personer loven gjelder for

1. Lovens bestemmelser gjelder for tjenester og tiltak til personer som oppholder seg i riket. Kongen kan gi forskrifter med særlige regler om anvendelsen av loven i forhold til personer som ikke er norske statsborgere, eller som ikke har bopel i riket. Kongen kan også gi forskrifter om anvendelse av loven på personer som oppholder seg i utlandet, men som har tilknytning til riket.
2. Kongen kan gi forskrifter om lovens anvendelse for personer som oppholder seg på Svalbard og Jan Mayen og på anlegg på norsk kontinentalsokkel, og kan fastsette særlige regler under hensyn til de stedlige forhold.

§ 1-3 Definisjoner

I loven her betyr:

- a) Sosial- og helsetjenester: Økonomisk stønad og andre tjenester som gis eller tilbys etter loven her, både slike tjenestemottakere har rettskrav på, og tjenester som gis uten rettsplikt for kommunen.
- b) Tjenestemottaker: Den som tjenesten gis til eller tar sikte på å hjelpe, eller som søker om en tjeneste.
- c) Nærmeste pårørende: Den som tjenestemottaker oppgir som nærmeste pårørende. Dersom tjenestemottaker er ute av stand til å oppgi nærmeste pårørende, legges til grunn at nærmeste pårørende er den som i størst utstrekning har varig og løpende kontakt med ham eller henne,

likevel slik at det tas utgangspunkt i følgende rekkefølge: ektefelle, registrert partner, personer som lever i ekteskapslignende eller partnerskapslignende samboerskap med tjenestemottaker, myndige barn, foreldre eller andre med foreldreansvaret, myndige søsken, besteforeldre, andre som står ham eller henne nær.

- d) Tjenesteyter: Person, organ eller institusjon som yter tjenester etter loven her, enten i kraft av tilsettingsforhold i kommunen, eller etter avtale med denne.

§ 1-4 Krav til hvordan tjenestene gis. Samtykke, faglighet, medvirkning

1. Tjenestetilbudet skal bygge på respekt for mottakerens menneskeverd og personlige integritet. Det skal ta sikte på å styrke mottakerens mestrings- og funksjonsevne, og hans eller hennes evne til en selvstendig og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre.
2. Tjenestetilbudet skal utformes ut fra en faglig vurdering av mottakerens individuelle behov og i samråd med ham eller henne. Det skal legges stor vekt på hva tjenestemottakeren ønsker.
3. Tjenestetilbudet skal bygge på medvirkning fra tjenestemottakeren og samtykke eller annet gyldig rettsgrunnlag. Samtykket skal være basert på en korrekt og mest mulig fullstendig informasjon om hvordan tjenestemottakers behov vurderes, og de virkemidler man vil ta i bruk.
4. Samtykke kan gis uttrykkelig eller stilltiende. Stilltiende samtykke anses å foreligge dersom det ut fra tjenestemottakers adferd og omstendighetene for øvrig må legges til grunn at hun eller han godtar tjenestetilbudet. Samtykke kan trekkes tilbake.
5. Ingen skal behandles på en nedverdiggende eller krenkende måte.

§ 1-5 Samtykkekompetanse

1. Den som har fylt 16 år og har samtykkekompetanse, skal selv samtykke til tjenester etter loven her, hvis ikke annet følger av særlige lovbestemmelser eller tiltakets art.

2. Samtykkekompetanse anses ikke å foreligge dersom tjenestemottaker på grunn av bevisstløshet eller fysisk eller psykisk funksjonssvikt åpenbart ikke er i stand til å forstå hva samtykket omfatter. Tjenesteyter skal legge forholdene best mulig til rette for at tjenestemottaker ut fra sine forutsetninger skal bli i stand til selv å gi samtykke, jf. § 1-4 nr. 2 og nr. 3.
3. Foreldrene eller andre med foreldreansvaret skal gi samtykke til tjenester etter loven her på vegne av tjenestemottaker som ikke har fylt 16 år, hvis ikke annet følger av særlige lovbestemmelser eller tiltakets art. Barneverntjenesten kan gi samtykke på vegne av tjenestemottaker som ikke har fylt 16 år, hvis den har overtatt omsorgen for henne eller ham. § 4-2 gjelder tilsvarende når det skal tas stilling til om tjenestetilbudet skal gis på grunnlag av slikt samtykke.

§ 1-6 Tjenester til tjenestemottaker når det ikke foreligger gyldig samtykke

1. Hvis tjenestemottaker ikke har samtykkekompetanse, kan vedkommende tjenesteyter ta avgjørelse om at det skal ytes tjenester etter loven her når disse er av lite inngripende karakter med hensyn til omfang og varighet.
2. Etter samråd med den nærmeste pårørende kan den faglig ansvarlige beslutte at det skal gis tjenester som er mer inngripende enn dem som er omtalt i nr. 1, til en tjenestemottaker som ikke har samtykkekompetanse, når dette klart er i tjenestemottakers interesse, og det er grunn til å regne med at hun eller han ville ha samtykket til et slikt tiltak. Hvis det er oppnevnt verge eller hjelpeverge med ansvar for å ivareta tjenestemottaker personlige forhold, skal også denne tas med på råd.
3. Tjenester skal ikke gis til tjenestemottaker som motsetter seg dette, med mindre det foreligger særlig rettsgrunnlag for den aktuelle typen tvang.
4. Avgjørelse om tjenester etter nr. 2 eller nr. 3 til en person som mangler samtykkekompetanse, skal være begrunnet og skriftlig, og skal meddeles tjenestemottaker, nærmeste pårørende, og eventuell verge eller hjelpeverge. Nærmeste pårørende og eventuelt verge eller hjelpeverge kan påklage avgjørelsen til fylkesmannen.

Kapittel 2. Kommunens ansvar

§ 2-1 Kommunens ansvar for forebyggende og helsefremmende virksomhet

1. Kommunen skal til enhver tid ha oversikt over sosiale, helsemessige og miljømessige forhold

i kommunen og de forholdene som kan virke inn på disse. Kommunen skal være særlig oppmerksom på trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale eller helsemessige problemer, og søke å finne tiltak som kan forebygge slike problemer.

2. Kommunen skal arbeide for at det blir satt i verk velferds- og aktivitetstiltak for barn, eldre og funksjonshemmede og andre som har behov for det. Den skal arbeide for å forebygge og motvirke misbruk av alkohol og andre rusmidler, og spre kunnskap om skadevirkninger ved slik bruk.

§ 2-2 Kommunens ansvar for sosial- og helsetjenester

1. Kommunen er ansvarlig for at alle som oppholder seg der, får nødvendige sosial- og helsetjenester etter loven her. Kongen kan gi regler om utgiftfordelingen mellom to eller flere kommuner hvor en tjenestemottaker får tjenester av en annen kommune enn hjemstedskommunen, herunder hva som i denne sammenheng skal regnes som hjemstedskommune for tjenestemottaker.
2. Kommunen har ansvar for organisering og gjennomføring av sosial- og helsetjenester som ikke hører inn under stat eller fylkeskommune. Den praktiske tjenesteytingen kan skje enten ved kommunens eget tjenesteapparat, eller av annen tjenestetilbyder på grunnlag av avtale med kommunen.
3. For tjenesteyting etter avtale med kommunen gjelder reglene i loven her om tjenestens innhold og tjenestemottakers rettigheter både for kommunen og tjenesteyteren.

§ 2-3 Oppgaver som skal ivaretas av kommunen

1. Kommunen skal sørge for at følgende oppgaver blir ivaretatt:
 - a) Informasjon, råd og veiledning til innbyggerne som kan bidra til å løse eller forebygge sosiale og helsemessige problemer.
 - b) Miljørettet helsevern.
 - c) Sosial- og helsetjenester ved ulykker og andre akutte situasjoner.
 - d) Oppsøkende virksomhet for å forebygge og motvirke misbruk av alkohol og andre rusmidler.
 - e) Undersøkelse, utredning, vurdering, planlegging og gjennomføring av tiltak som er nødvendig for å avhjelpe og forebygge sosiale og helsemessige problemer for den enkelte, herunder:

- i. Informasjon, råd og veiledning som kan bidra til å løse eller forebygge sosiale og helsemessige problemer for den enkelte.
- ii. Opplæring, habilitering og rehabilitering.
- iii. Praktisk og personlig hjelp for dem som har behov for det på grunn av sykdom, funksjonsnedsettelse, alder eller av andre grunner.
- iv. Pleie og omsorg for dem som ikke kan klare seg selv.
- v. Avlastningstiltak for personer og familier som har særlig tyngende omsorgsarbeid.
- vi. Stønad til livsopphold eller for å overvinne eller tilpasse seg en vanskelig livssituasjon.
- vii. Lønn til personer som har et særlig tyngende omsorgsarbeid.
- viii. Hjelp til å skaffe bolig til personer som ikke selv kan ivareta sine interesser på boligmarkedet, eller som har behov for særlig tilpasset bolig eller tjenestetilbud i tilknytning til boligen.

2. Kongen kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om krav til organiseringen og innholdet av kommunale tjenestetilbudet etter bestemmelsen her.

§ 2-4. Faglig forsvarlighet

1. Tjenester som tilbys eller ytes etter loven her, skal være faglig forsvarlige når det gjelder innhold og omfang.
2. Kongen kan gi forskrifter om krav til kommunale sosial- og helsetjenester.

Kapittel 3. Rett til sosial- og helsetjenester

§ 3-1 Rett til sosial- og helsehjelp

1. Den som oppholder seg i kommunen, har ut fra en individuell vurdering av sine behov, krav på nødvendig hjelp ved sosiale og helsemessige problemer, herunder:
 - a) Opplysning, råd og veiledning som kan hjelpe ham eller henne å forebygge eller avhjelpe sosiale og helsemessige problemer, herunder informasjon om rettigheter og plikter, og om de tjenestetilbudene som er tilgjengelige.
 - b) Undersøkelse, utredning, vurdering, planlegging og gjennomføring av tiltak for å avhjelpe sosiale og helsemessige proble-

mer, herunder forebyggende, undersøkende og behandlende sosial- og helsehjelp, og opplæring, habilitering og rehabilitering for den som trenger dette.

- c) Praktisk og personlig hjelp til sosial integrasjon og til å greie dagliglivets gjøremål, herunder brukerstyrt personlig assistanse.
- d) Pleie og omsorg.
- e) Økonomisk stønad som er nødvendig for et forsvarlig livsopphold når hun eller han ikke kan sørge for dette gjennom arbeid eller ved å gjøre gjeldende økonomiske rettigheter. Stønaden skal om mulig ta sikte på å gjøre vedkommende selvhjulpne. Kongen gir veiledende retningslinjer om stønadsnivået.
- f) Rett til legehjelp, herunder å stå på liste hos lege med fastlegeavtale med kommunen. Kongen kan gi forskrift om fastlegeordningen, herunder om barns plassering på liste og om rett til å bytte fastlege. Departementet kan for en bestemt periode frita en kommune fra å ha en fastlegeordning, hvis tungtveiende grunner taler for dette.
- g) Midlertidig husvære for den som ikke klarer å finne det selv.

2. Barn under 16 år har rett til nødvendig helsehjelp også i form av helsekontroll i den kommunen barnet bor eller midlertidig oppholder seg i. Foreldrene plikter å medvirke til at barnet deltar i helsekontroll.
3. Den som har særlig tyngende omsorgsarbeid, har krav på at det settes i verk tiltak for å lette omsorgsbyrden, som avlastning og omsorgslønn. Den som har omsorgsarbeid, kan kreve at kommunen treffer særskilt vedtak om hvorvidt det skal iverksettes avlastningstiltak eller gis omsorgslønn.

§ 3-2 Vilkår for tildeling av sosial- og helsetjenester

1. Det kan settes vilkår for tildeling av sosial- og helsetjenester når dette er egnet for å realisere formålet med tjenesten eller nødvendig for at denne skal kunne utføres på en forsvarlig måte i forhold til tjenestemottaker og i forhold til tjenesteyters arbeidsmiljø. Slike vilkår skal bare settes hvor det ikke er mulig å komme fram til en tilfredsstillende ordning ved en frivillig avtale med tjenesteyter. De må ikke innebære inngrep i tjenestemottakers rettigheter etter loven her, jf. likevel nr. 4.
2. Ved tildeling av stønad til livsopphold kan det stilles vilkår om at mottakeren skal utføre pas-

sende arbeidsoppgaver i bostedskommunen så lenge stønad mottas.

3. Vilkårene må ha nær sammenheng med formålet med vedtaket. De må ikke være uforholdsmessig byrdefulle for tjenestemottaker eller begrense hans eller hennes handle- eller valgfrihet på en urimelig måte. Vilkårene må heller ikke være i strid med bestemmelser i loven her eller i andre lover.
4. Hvis tjenestemottaker ikke aksepterer eller oppfyller lovlig satte vilkår for stønad til livsopphold, kan det fattes vedtak om at stønaden reduseres. Hvis lovlig satte vilkår for andre tjenester ikke oppfylles, kan det fattes vedtak om reduksjon eller endring av tjenestetilbudet. Stønad eller annet tjenestetilbud kan likevel aldri endres slik at det ikke er forsvarlig ut fra en faglig vurdering.

§ 3-3 Utbetaling av stønad. Stønad i form av varer, tjenester eller direkte betaling til kreditor

1. Hvis ikke annet er fastsatt, gis økonomisk stønad som utbetaling direkte til tjenestemottakeren, eventuelt til andre som skal ha denne.
2. Økonomisk stønad kan vedtas gitt som lån eller garanti for lån hvis tjenestemottaker kan forventes å bli i stand til å betale tilbake lånet på de angitte vilkår uten urimelig oppofrelse. Vedtaket må da inneholde bestemmelser om lånevilkårene. Krav på tilbakebetaling av lån, eller av innfridd garantiansvar, er tvangsgrunnlag for utlegg.
3. Vedtak om tildeling av stønad i form av varer, tjenester eller direkte betaling til kreditor kan bare treffes i strid med mottakerens ønske hvor dette er helt nødvendig for å realisere formålet med stønaden.

§ 3-4 Refusjon av utbetalt stønad ved etterbetaling av andre ytelser

1. Stønad som blir gitt i påvente av avgjørelse av krav om underholdsbidrag, kan gis på vilkår av at retten til underholdsbidrag overdras til kommunen til inndrivelse etter de regler som gjelder om dette. Det samme gjelder stønad som blir gitt fordi underholdsbidrag ikke blir betalt ved forfall. Slikt refusjonskrav står tilbake for folketrygdens refusjonskrav etter Forskottelønsloven § 10.
2. Dersom en tjenestemottaker får innvilget ytelser etter Folketrygdloven eller Krigspensjoneringsloven med tilbakevirkning, kan kommunen kreve hel eller delvis dekning i det utbetalte

beløp for sine utlegg og utbetalinger til samme formål og i samme tidsrom. Hvis ektefelle av tjenestemottaker mottar slike ytelser, kan det kreves refusjon også i disse, i den utstrekning stønaden har kommet ham eller henne til gode.

§ 3-5 Refusjon av stønad som er utbetalt på grunn av uriktige opplysninger

Hvis tjenestemottaker eller noen som har handlet på hans eller hennes vegne, forsettlig eller grovt uaktsomt har gitt uriktige opplysninger eller fortiet relevante opplysninger, kan det vedtas at utbetalt stønad eller lån skal betales tilbake eller innfridd garantiansvar refunderes. Slikt tilbakebetalingskrav er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 3-6 Individuell plan

1. Kommunen skal utarbeide en individuell plan for tjenestemottakere med behov for langvarige og koordinerte tjenestetilbud. Kongen kan gi nærmere bestemmelser om hvem det skal utarbeides slik plan for.
2. Tjenestemottaker kan be om at det blir utarbeidet individuell plan. Hvis tjenestemottaker ikke er i stand til å ivareta sine interesser, kan nærmeste pårørende eller verge eller hjelpeverge, sette fram anmodning om individuell plan. Vedtak om ikke å etterkomme slik anmodning kan påklages etter reglene om klage i § 4-6 i loven her.
3. Hvis det er behov for samordning med andre kommunale tilbud enn sosial- og helsetjenester, skal den som er ansvarlig for disse tilbudene, delta ved utformingen av den individuelle planen.
4. Når det skal utarbeides en individuell plan, skal kommunen utpeke en planansvarlig. Planansvarlig skal sørge for at tjenestemottakerens behov og de tjenestetilbudene som man tar sikte på å gi, blir grundig utredet og sett i sammenheng.
5. Hvis statlige eller fylkeskommunale organer skal medvirke ved tjenestetilbudet, skal det utarbeides en felles individuell plan som dekker alle tjenestenivåer. I planen skal det utpekes en planansvarlig som også skal fungere som et bindeledd mellom de ulike samarbeidspartnerne. Planansvarlig kan være tilknyttet kommunen, fylkeskommunen eller staten.

Alternativt forslag:

Medlemmet Gullestad er av den oppfatning at individuell plan må utformes som en rettighet for tjenes-

te
ke
ke§
1.

2.

3.

4.

5.

§
1.

temottaker, noe som kommunen på faglig grunnlag kan ta initiativ til, ikke som en selvstendig plikt for kommunen. Følgende lovtekst foreslås:

§ 3-6 Individuell plan

1. Kommunen kan utarbeide en individuell plan for tjenestemottakere med behov for langvarige og koordinerte tjenestetilbud. Tjenestemottaker som fyller nevnte vilkår har alltid rett til å få utarbeidet slik plan. Kongen kan gi nærmere bestemmelser om hvem det skal utarbeides individuell plan for.
2. Når tjenestemottaker ikke er i stand til å ivareta sine interesser, kan nærmeste pårørende, verge, hjelpeverge eller annen fullmektig, sette frem anmodning om individuell plan. Vedtak om ikke å etterkomme slik anmodning kan påklages etter reglene om klage i § 4-1 i loven her.
3. Når det skal utarbeides en individuell plan, skal kommunen utpeke en planansvarlig som skal sørge for at tjenestemottakers behov og de tjenestetilbud som man tar sikte på å gi, blir grundig utredet og sett i sammenheng. Felles individuell plan for flere tjenestenivåer etter § 3-7 nr. 3 skal utpeke en planansvarlig som i tillegg kan fungere som et bindeledd mellom de ulike samarbeidspartnerne.
4. Planen skal utarbeides i samråd med tjenestemottakeren, jf. §§ 1-4 og 1-5, og skal angi det samlede tjenestetilbudet som skal gis ham eller henne. Ved utformingen av planen skal det legges stor vekt på hva tjenestemottakeren selv ønsker, og hva som er best egnet til å fremme et godt samarbeid med ham eller henne. Individuell plan skal ikke utarbeides hvis tjenestemottaker motsetter seg dette.
5. Når individuell plan er utarbeidet og samlet vedtak etter § 3-8 er truffet, skal planansvarlig påse at planen til enhver tid er, oppdatert og tilpasset tjenestemottakerens behov og situasjon. Tjenestemottakeren eller den som handler på hans eller hennes vegne kan henvende seg til ansvarspersonen i alle saker som angår tilbudet til vedkommende.

§ 3-7 Krav til utformingen av individuell plan

1. Den individuelle planen skal angi et helhetlig og faglig forsvarlig tilbud for tjenestemottakeren. Planen skal legge grunnlaget for et samarbeid om tjenestene som skal gis, og angi hvilke resultater man tar sikte på å oppnå og proses-

sen fram til disse. Den skal legge forholdene til rette for et koordinert samarbeid mellom de ulike tjenesteytere og være basert på realistiske forutsetninger med hensyn til hvilke tjenester som vil kunne gis.

2. Planen skal utarbeides i samråd med tjenestemottakeren, jf. §§ 1-4 og 1-5, og skal angi det samlede tjenestetilbudet som skal gis ham eller henne. Ved utformingen av planen skal det legges stor vekt på hva tjenestemottakeren selv ønsker, og hva som er best egnet til å fremme et godt samarbeid med ham eller henne. Individuell plan skal ikke utarbeides hvis tjenestemottaker motsetter seg dette.
3. Planansvarlig skal påse at planen til enhver tid er oppdatert og tilpasset tjenestemottakerens behov og situasjon. Tjenestemottakeren eller den som handler på hans eller hennes vegne kan henvende seg til planansvarlig i alle saker som angår tilbudet til vedkommende.
4. Kongen kan gi nærmere bestemmelser om arbeidet med og innholdet i slike planer.

§ 3-8 Samlet vedtak. Avtale

1. Ved utarbeidelsen av individuell plan etter § 3-6 skal det treffes et samlet vedtak som angir det tjenestetilbudet som tjenestemottakeren skal få fra kommunen.
2. Samlet vedtak skal også treffes for andre som mottar flere former for tjenester, hvis tjenestemottaker ber om det, og ellers når dette er ønskelig av hensyn til samordningen av tjenestetilbudet.
3. Det samlede vedtaket skal angi hvilket kommunalt organ som kan treffe vedtak om endring av dette.
4. I det samlede vedtaket kan det også gis bestemmelser om at forvaltningsorgan som har ansvar for deltjenester eller stønad, kan fatte vedtak om endring i disse. Slik endring av del av et samlet vedtak skal umiddelbart meddeles det organet som har ansvar for det samlede vedtak, slik at dette kan vurdere om den endringen som er foretatt, nødvendiggjør endringer i den individuelle planen og det samlede vedtaket som er knyttet til denne.
5. Ved utarbeidelsen av individuell plan hvor statlige eller fylkeskommunale organer skal medvirke ved tjenestetilbudet, skal det inngås en avtale mellom de tjenestenivåene som skal medvirke, om arbeids- og ansvarsfordelingen for tjenestetilbudet, og om innholdet av dette. Nr. 4 gjelder tilsvarende.

Kapittel 4. Saksbehandling ved vedtak om tildeling av tjenester

§ 4-1 Forholdet til Forvaltningslovens regler om saksbehandling

1. Vedtak om tildeling av tjeneste etter loven her regnes som enkeltvedtak i forhold til Forvaltningsloven kap. IV-VI, med de særreglene som er gitt i loven her.
2. Beslutninger om den praktiske gjennomføringen av et tjenestetilbud innenfor de rammene som er forutsatt i tildelingsvedtaket, kan bare påklages som del av klage over vedtaket som helhet. Hvis det er truffet samlet vedtak etter § 3-8, gjelder reglene om begrunnelsesplikt og klage bare det samlede vedtaket, ikke de enkelte delene av dette.
3. Hvis flere samtidig søker om en tjeneste som det er knapphet på, regnes de likevel ikke som parter i samme sak. Dette gjelder også ved klage over avslag på søknad. Begrunnelse som gis i slike saker skal gjøre rede for de generelle prinsippene som følges ved tildelingsvedtakene, og for den aktuelle ressursituasjonen. Det skal derimot ikke gis opplysninger som avdekker taushetspliktbelagte forhold om andre enn vedkommende tjenestemottaker selv.

§ 4-2 Barns rettigheter under saksbehandlingen

1. Barn som er part i sak etter loven her, skal tas med på råd når barnets alder og modning tilsier det.
2. Et barn kan opptre som part og gjøre partsrettigheter gjeldende dersom det har fylt 12 år og forstår hva saken gjelder. I sak som gjelder tiltak på grunn av rusmiddelmisbruk, skal en mindreårig alltid regnes som part.

§ 4-3 Innhenting av opplysninger

1. Opplysninger som angår enkeltpersoner, skal så langt som mulig innhentes i samarbeid med tjenestemottakeren eller slik at hun eller han har kjennskap til innhenting.
2. Kommunen kan pålegge personer som yter tjenester etter loven her, å gi opplysninger som er nødvendig for planlegging, styring og utvikling av det kommunale tjenestetilbudet etter denne, så langt opplysningene kan gis uten hinder av taushetsplikt, eller etter at det er innhentet samtykke fra den opplysningene angår.
3. I saker som gjelder oppgaver etter loven her, kan kommunen kreve opplysninger fra andre offentlige organer. Like med offentlige organer regnes organisasjoner og private som utfører

4. oppgaver for stat, fylkeskommune eller kommune. Har tjenestemottakeren ikke samtykket i at opplysningene blir innhentet, skal spørsmålet om opplysningene kan gis uten hinder av taushetsplikt, avgjøres etter de taushetsbestemmelsene som gjelder for avgiverorganet.
4. Kongen kan gi forskrifter om adgang for kommunen til å kreve opplysninger fra andre tjenesteytere, og om eventuell betaling for slike opplysninger.

§ 4-4 Folkevalgt organs sammensetning i saker som angår tjenester til enkeltpersoner

Hvis et folkevalgt organ etter bestemmelse av kommunestyret skal behandle sak om tjenester til enkeltpersoner etter loven her, skal det ha fra tre til fem medlemmer.

§ 4-5 Plikt til å gi opplysninger av eget tiltak

1. Den som utfører tjenester eller treffer beslutning etter loven her, skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan tilsa tiltak etter loven her eller Barnevernloven, og skal av eget tiltak gi faglig ansvarlig etter vedkommende lov opplysninger om slike forhold etter å ha innhentet samtykke fra den opplysningene angår, og ellers så langt opplysningene kan gis uten hinder av taushetsplikt.
2. Uten hinder av taushetsplikt skal tjenesteyter eller beslutningstaker av eget tiltak gi opplysninger til vedkommende faglig ansvarlige:
 - a) Når det er grunn til å tro at en gravid kvinne misbruker rusmidler på en slik måte at det er overveiende sannsynlig at barnet vil bli født med skade, jf. § 6-2.
 - b) Når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt, jf. Barnevernloven § 4-10, § 4-11, § 4-12.
 - c) Når et barn har vist vedvarende alvorlige atferdsvansker, jf. Barnevernloven § 4-24.
 - d) Når det grunn til å tro at det foreligger eller er fare for kjønnslemlestelse av kvinne, jf. Kjønslemlestelsesloven § 2.

Slike opplysninger skal i alle fall gis etter pålegg fra vedkommende faglig ansvarlige.

§ 4-6 Klage. Omgjøring utenfor klagesak

1. Vedtak om tildeling av tjenester etter loven her kan påklages til fylkesmannen med de begrensninger som følger av § 4-1 nr. 2 og nr. 3.

2. Før klagen sendes til fylkesmannen, skal kommunen foreta de undersøkelser klagen gir grunn til. Kommunen kan oppheve eller endre vedtaket hvis det finner grunn til det.
3. Hvis klager ikke får medhold, oversendes klagen til fylkesmannen til avgjørelse hvis ikke klager meddeler at hun eller han ønsker å trekke klagen tilbake. Det samme gjelder hvis klagen ikke er ferdigbehandlet senest fire uker etter at den er fremsatt.
Utvalgets medlemmer Halvorsen, Kjellebold, Mandal, Røkke, Sund og Vist foreslår:
4. Fylkesmannen kan prøve alle sider av vedtaket. Fylkesmannen kan av eget tiltak ta opp saker til lovlighetskontroll.
Utvalgets medlemmer Bernt, Braut, Dale, Gullestad, og Lommerud foreslår:
5. Ved klagebehandlingen skal fylkesmannen kontrollere at avgjørelsen er
 - a) innholdsmessig lovlig, og herunder oppfyller krav om faglig forsvarlighet og ikke er uforholdsmessig belastende for tjenestemottaker,
 - b) er truffet av rett person eller organ,
 - c) bygger på en betryggende saksbehandling, korrekt faktum og en forsvarlig skjønnsutøving.
6. Fylkesmannen kan også av eget tiltak ta vedtak om tjenester og stønad etter loven her opp til slik prøving.

Kapittel 5. Bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemning

§ 5-1 Formålet med bestemmelsene i kapitlet

Formålet med reglene i kapitlet her er å hindre at personer med psykisk utviklingshemning utsetter seg selv eller andre for vesentlig skade, og å forebygge og begrense bruk av tvang og makt.

§ 5-2 Virkeområde for bestemmelsene i kapitlet her

1. Reglene i kapitlet her gjelder bruk av tvang og makt som ledd i tjenester etter § 2-3 nr. 1, bokstav e), punkt ii - v, til personer med psykisk utviklingshemning.
2. Som bruk av tvang eller makt etter reglene i kapitlet her regnes tiltak som tjenestemottakeren motsetter seg, og tiltak som er så inngripende at de uansett motstand må regnes som bruk av tvang eller makt. Bruk av inngripende varslingssystemer med tekniske innretninger skal alltid regnes som bruk av tvang eller makt etter reglene i kapitlet her. Alminnelige oppfor-

dringer og ledelse med hånden eller andre fysiske påvirkninger av liknende art anses ikke som bruk av tvang eller makt.

§ 5-3 Rett til medvirkning og informasjon

1. Tjenestetilbudet skal så langt som mulig tilrettelegges og gjennomføres i samarbeid med tjenestemottakeren, jf. § 1-4 nr. 2 og § 3-6 nr. 4.
2. Tjenestemottakeren, nærmeste pårørende, og verge eller hjelpeverge, skal høres før det treffes vedtak om bruk av tvang og makt etter reglene i kapitlet her, og gis informasjon om adgangen til å uttale seg, om klagerett, og om adgang til å bringe vedtaket inn for tilsynsmyndighet og tingretten.
3. Dersom verge eller hjelpeverge ikke allerede er oppnevnt fordi det er aktuelt å fatte vedtak om bruk av tvang og makt etter reglene i kapitlet her, skal hjelpeverge oppnevnes. Kommunen skal begjære oppnevning av hjelpeverge dersom ikke oppnevning er begjært av andre som kan sette fram slik begjæring, jf. Vergemålsloven § 90 a. Opplysninger om personlige forhold som hjelpevergen mottar, kan bare gis videre i den utstrekning det er nødvendig for å utføre hjelpevergeoppdraget.

§ 5-4 Krav om forebygging

Kommunen plikter å sørge for at forholdene legges til rette for minst mulig bruk av tvang og makt. I tillegg til å tilrettelegge tjenestetilbudet i overensstemmelse med reglene i § 5-3 nr. 1, jf. også § 5-5 nr. 1, plikter kommunen å gi nødvendig opplæring av personalet om gjennomføring av tiltak etter kapitlet her, herunder faglig veiledning og oppfølging.

§ 5-5 Vilkår for bruk av tvang og makt

1. Andre løsninger enn bruk av tvang eller makt skal være prøvd før tiltak etter kapitlet her settes i verk. Dette kravet kan bare fravikes i særlige tilfeller, og det skal i så fall gis en begrunnelse.
2. Tvang og makt kan bare brukes når det er faglig og etisk forsvarlig. I denne vurderingen skal det legges særlig vekt på hvor inngripende tiltaket er for den enkelte tjenestemottaker. Tiltakene må ikke gå lenger enn det som er nødvendig for formålet, og må stå i forhold til det formålet som skal ivaretas. Tvang og makt kan bare brukes for å hindre eller begrense vesentlig skade.

3. Det kan anvendes tvang og makt i følgende tilfeller:
- som skadeavvergende tiltak i nødsituasjoner,
 - som planlagte skadeavvergende tiltak i gjentatte nødsituasjoner,
 - som ledd i tiltak for å dekke tjenestemottakerens grunnleggende behov for mat og drikke, påkledning, hvile, søvn, hygiene og personlig trygghet, herunder opplærings- og treningstiltak.

§ 5-6 Særlige grenser for bruk av enkelte tiltak

- Mekaniske tvangsmidler som hindrer tjenestemottakerens bevegelsesfrihet, herunder belter, remmer, skadeforebyggende spesialklær og liknende, kan bare brukes for å gi nødvendig støtte for fysiske funksjonshemninger, for å hindre fall og for å hindre at tjenestemottakeren skader seg selv. I alle tilfeller må vilkårene i § 5-5 være oppfylt.
- Dersom en nødsituasjon etter § 5-5 nr. 3, bokstavene a og b, gjør det nødvendig å skjerme tjenestemottakeren fra andre personer, skal skjermingen foregå i et ordinært beboelsesrom med ulåst dør. Sikkerhetsmessige hensyn kan unntaksvis tilsi at døren låses. Vedkommende skal i alle tilfeller holdes under oppsyn, og skjermingen skal avbrytes straks situasjonen er brakt under kontroll.
- Opplærings- og treningstiltak etter § 5-5 nr. 3 ledd bokstav c må ikke påføre tjenestemottakeren smerte eller psykisk eller fysisk skade, eller innebære betydelige fysiske og psykiske anstrengelser for tjenestemottakeren eller fysisk isolering. All form for fysisk refselse er forbudt.

§ 5-7 Beslutning om bruk av tvang eller makt

- Beslutning om bruk av tvang og makt etter § 5-5 nr. 3, bokstav a, treffes av den som har det daglige ansvaret for tjenesten, eller - dersom det ikke er tid til dette - av tjenesteyteren. Beslutningen skal nedtegnes straks etter at tiltaket er gjennomført. Reglene i nr. 3 i paragrafen her, bokstavene a til e og bokstav i, om hva som skal nedtegnes, gjelder tilsvarende. Det skal straks sendes melding om beslutningen til den faglig ansvarlige for tjenesten, fylkesmannen, verge eller hjelpeverge, og pårørende, eller på den måten fylkesmannen beslutter. Meldingen skal opplyse om adgangen til å klage etter § 5-10 nr. 1.

- Vedtak i medhold av § 5-5 nr. 3, bokstavene b og c, treffes av den som har det overordnede faglige ansvaret for tjenesten. Vedtak kan treffes for inntil tolv måneder om gangen. De spesialisthelsetjenestene som de regionale helseforetakene skal sørge for, skal bistå ved utforming av tiltakene.
- Vedtaket skal settes opp skriftlig og inneholde:
 - tjenestemottakerens navn og tid og sted for vedtaket,
 - beskrivelse av tjenestemottakerens situasjon og en faglig vurdering av denne,
 - beskrivelse av de tiltakene som skal settes i verk og den faglige begrunnelsen for disse,
 - fastsettelse av tidsramme for tiltakene,
 - bekreftelse på at vilkårene i kapitlet er oppfylt, herunder kravet om begrunnelse etter § 5-5 nr. 1, andre setning,
 - opplysning om hvilken holdning tjenestemottakeren og dennes representant har til tiltaket,
 - angivelse av faglig ansvarlig for gjennomføringen av tiltaket,
 - opplysning om fylkesmannens overprøvingsmyndighet og adgang til å uttale seg i saker som skal overprøves etter § 5-8, og
 - opplysning om tilsynsmyndighet.
- Vedtaket skal sendes fylkesmannen til overprøving etter § 5-8. Vedtaket skal samtidig sendes spesialisthelsetjenestene, verge eller hjelpeverge og pårørende som kan avgi uttalelse til fylkesmannen. Frist for å avgi slik uttalelse er én uke fra vedtaket er mottatt. Vedtaket kan ikke iverksettes før det er godkjent av fylkesmannen. Dersom vedtaket er påklagd etter § 5-10 nr. 2, kan det ikke iverksettes før fylkesnemnda for sosiale saker har godkjent vedtaket.

§ 5-8 Fylkesmannens overprøving

- Fylkesmannen skal overprøve alle vedtak etter § 5-5 nr. 3, bokstavene b og c, jf. § 5-7 nr. 4. Fylkesmannen skal prøve alle sider av saken.
- Fylkesmannen skal gi vergen eller hjelpevergen og pårørende opplysning om klageadgangen etter § 5-10 nr. 2.

§ 5-9 Krav til gjennomføring og evaluering

- De spesialisthelsetjenestene som de regionale helseforetakene skal sørge for, skal bistå ved gjennomføringen av tiltak etter § 5-5, nr. 3, bokstavene b og c.
- Gjennomføringen av tiltak etter § 5-5, nr. 3, bokstavene b og c, skal skje under ledelse av kvali-

fisert personale. Ved gjennomføringen av disse tiltakene skal det være to tjenesteytere til stede dersom dette ikke er uheldig for tjenestemottakeren.

3. Når tiltak etter § 5-5, nr. 3, bokstav b, gjennomføres, skal den ene av de to tjenesteyterne minst ha bestått utdanning i helse-, sosial- eller pedagogiske fag på høgsolenivå. Når tiltak etter § 5-5, nr. 3, bokstav c, gjennomføres, skal den ene av de to tjenesteyterne minst ha bestått avsluttende eksamen i studieretning for sosial- og helsefag i videregående opplæring. Fylkesmannen kan i særlige tilfeller gi dispensasjon fra utdanningskravet.
4. Tiltaket skal vurderes kontinuerlig, og avbrytes straks dersom vilkårene for vedtaket ikke lenger er til stede, det viser seg ikke å ha de forutsatte konsekvensene, eller har uforutsette, negative virkninger.

§ 5-10 Klage

1. Beslutning etter § 5-5 nr. 3, bokstav a, kan påklages av tjenestemottakeren, verge eller hjelpeverge, og nærmeste pårørende, til fylkesmannen. Fylkesmannen skal prøve alle sider av saken.
2. Vedtak etter § 5-5, nr. 3, bokstavene b og c, som er overprøvd av fylkesmannen etter § 5-8, kan påklages av tjenestemottakeren, vergen eller hjelpevergen eller nærmeste pårørende til fylkesnemnda for sosiale saker. Hvis fylkesmannen har nektet å godkjenne kommunens vedtak, kan kommunen, nærmeste pårørende, verge eller hjelpeverge påklage fylkesmannens vedtak. Fylkesnemnda skal prøve alle sider av saken.
3. Det kan oppnevnes et eget utvalg av sakkynndige for saker som etter reglene i kapitlet her skal behandles av fylkesnemnda. For øvrig gjelder reglene i denne lovens §§ 7-2 til 7-7. Kongen kan gi forskrift om at disse reglene skal gjelde helt eller delvis.
4. Klagesaken skal forberedes av fylkesmannen etter bestemmelsene i Forvaltningsloven § 33, første til fjerde avsnitt. Fylkesmannen skal redegjøre for de omstendighetene som ligger til grunn for vedtaket. De skriftlige uttalelsene og forklaringene som vedtaket bygger på, skal vedlegges. Det skal opplyses om hvilke personer som skal gi forklaring for fylkesnemnda.
5. Klagefristen er tre uker fra vedtaket eller melding om beslutning er kommet fram til den som har klagerett etter første og annet ledd.

§ 5-11 Tvangstiltak ved spesialisthelsetjenestene

1. Reglene i kapitlet her gjelder tilsvarende for de spesialisthelsetjenestene som de regionale helseforetakene skal sørge for, når de deltar i tiltak etter kommunale vedtak etter § 5-7.
2. Som ledd i spesialisthelsetjenestenes utførelse av oppgaver etter §§ 5-7 og 5-9 kan det treffes vedtak om bruk av tvang og makt i medhold av reglene i kapitlet her. Saksbehandlingsreglene i kapitlet her gjelder så langt de passer.
3. Regionalt helseforetak plikter å sørge for at spesialisthelsetjenestene har den kompetansen og bemanningen som er nødvendig for å yte forsvarlig bistand til kommunene ved tiltak etter reglene i kapitlet her.

§ 5-12 Forskrift

Kongen kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av reglene i kapitlet her.

Kapittel 6. Tvangsmessig innleggelse og tilbakehold i institusjon for rusmiddel-misbrukere

§ 6-1 Innleggelse og tilbakehold i institusjon uten eget samtykke

1. Dersom noen utsetter sin fysiske eller psykiske helse for fare ved omfattende og vedvarende misbruk, og dersom frivillige hjelpetiltak ikke er tilstrekkelig, kan det vedtas at vedkommende uten eget samtykke kan tas inn i en institusjon utpekt av regionalt helseforetak, jf. Spesialisthelsetjenesteloven § 2-1, andre avsnitt, for undersøkelse og tilrettelegging av behandling, og holdes tilbake der i opptil tre måneder.
2. Vedtak etter nr. 1 skal treffes av fylkesnemnda for sosiale saker etter reglene i kapittel 7. Fylkesnemnda skal samtidig ta stilling til om det skal være adgang til å ta urinprøver av tjenestemottakeren under institusjonsoppholdet.
3. Fylkesnemndas vedtak etter nr. 1 kan bare settes i verk dersom institusjonen faglig og materielt er i stand til å tilby vedkommende tilfredsstillende hjelp sett i forhold til formålet med inntaket i institusjonen. Kommunen kan la være å sette et vedtak i verk om forholdene tilsier det. Er vedtaket ikke satt i verk innen seks uker, faller det bort.
4. Kommunen kan treffe midlertidig vedtak etter nr. 1 dersom de interesser bestemmelsen skal ivareta, kan bli vesentlig skadelidende dersom vedtak ikke treffes og gjennomføres straks. Lederen i fylkesnemnda skal snarest, og om mulig innen 48 timer, treffe vedtak om fore-

løpig godkjenning av det midlertidige vedtaket. Midlertidige vedtak etter bestemmelsen her er enkeltvedtak. Fylkesnemnda er klageinstans.

5. Er det truffet midlertidig vedtak etter nr. 4, skal et forslag til endelig vedtak sendes fylkesnemnda innen to uker. Dersom saken ikke er sendt til fylkesnemnda innen denne fristen, faller vedtaket bort.

§ 6-2 Tilbakehold av gravide rusmiddelmissbrukere

1. Fylkesnemnda for sosiale saker kan vedta at en gravid rusmiddelmissbruker uten eget samtykke skal tas inn på institusjon utpekt av regionalt helseforetak, jf. Spesialisthelsetjenesteloven § 2-1a, andre avsnitt, og holdes tilbake der i hele svangerskapet, dersom misbruket er av en slik art at det er overveiende sannsynlig at barnet vil bli født med skade, og dersom frivillige hjelpetiltak ikke er tilstrekkelig. Fylkesnemnda skal samtidig ta stilling til om det skal være adgang til å ta urinprøver av den gravide under institusjonsoppholdet.
2. Inntakets formål er å hindre eller begrense sannsynligheten for at barnet påføres skade. Under oppholdet skal det legges vekt på at kvinnen tilbys tilfredsstillende hjelp for sitt rusmiddelmissbruk og for å bli i stand til å ta vare på barnet.
3. Kommunen skal, i samråd med institusjonen, minst hver tredje måned vurdere om det fortsatt er grunnlag for tilbakeholdelse. Tilbakeholdelsen kan bare fortsette dersom kommunen treffer avgjørelse om det innen denne fristen. Saksbehandlingen følger ellers reglene i kapittel 7.
4. Kommunen kan la være å sette et vedtak i verk om forholdene tilsier det. Er vedtaket ikke satt i verk innen to uker, faller det bort.
5. Kommunen kan treffe midlertidig vedtak etter nr. 1, dersom de hensynene bestemmelsen skal ivareta, kan bli vesentlig skadelidende dersom vedtaket ikke treffes og gjennomføres straks. Lederen i fylkesnemnda skal snarest, og om mulig innen 48 timer, treffe vedtak om foreløpig godkjenning av det midlertidige vedtaket. Midlertidige vedtak etter bestemmelsen her er enkeltvedtak. Fylkesnemnda er klageinstans.
6. Er det truffet midlertidig vedtak etter nr. 5, skal forslag til endelig vedtak sendes fylkesnemnda innen to uker. Dersom saken ikke er sendt til fylkesnemnda innen denne fristen, faller vedtaket bort.

§ 6-3 Plikt for kommunen til å vurdere tvangsinnleggelse etter melding fra pårørende

Ved melding fra nærmeste pårørende om omfattende rusmiddelmissbruk skal kommunen foreta de nødvendige undersøkelser i saken, og vurdere om det skal fremmes sak etter § 6-1 eller § 6-2. Når saken er utredet, skal nærmeste pårørende få tilbakemelding om dette.

§ 6-4 Innledning til sak som etter § 6-1 eller § 6-2

1. Sak etter i § 6-1 eller § 6-2 innledes ved at kommunen utarbeider forslag om tiltak etter vedkommende bestemmelse. I forslaget skal kommunen redegjøre for de omstendighetene den legger til grunn for det tiltaket som den forutsetter skal settes i verk. De skriftlige uttalelsene og forklaringene som forslaget bygger på, skal vedlegges, og det skal opplyses om hvilke personer som skal gi forklaring for fylkesnemnda.
2. Dersom forslaget er forelagt et folkevalgt organ, jf. § 4-4, skal forslaget, dersom organet er enig, med eventuelle merknader, deretter omgående sendes til fylkesnemnda. Haster saken, kan den sendes til nemnda uten at den er forelagt det folkevalgte organet på forhånd.

§ 6-5 Tilbakehold i institusjon på grunnlag av eget samtykke

1. Når en rusmiddelmissbruker på grunnlag av eget samtykke blir tatt inn i en institusjon utpekt av regionalt helseforetak, jf. Spesialisthelsetjenesteloven § 2-1a, andre avsnitt, kan institusjonen sette som vilkår at misbrukeren kan holdes tilbake i opptil tre uker regnet fra inntaket.
2. Ved opphold i en institusjon med sikte på behandling eller opplæring i minst tre måneder kan det også settes som vilkår at misbrukeren kan holdes tilbake i opptil tre uker etter at samtykket uttrykkelig er trukket tilbake. Tilbakehold kan bare skje inntil tre ganger for hvert opphold. Dersom misbrukeren rømmer, men blir brakt tilbake innen tre uker, regnes utgangspunktet for tilbakeholdsfristen fra det tidspunkt misbrukeren er brakt tilbake til institusjonen.
3. Samtykke til innleggelse skal være skriftlig og skal gis til institusjonsledelsen senest når oppholdet begynner. Slikt samtykke kan også gis ved direkte overgang fra tvunget opphold med hjemmel i § 6-1 eller 6-2 til frivillig innleggelse. Før misbrukeren gir sitt samtykke, skal hun

eller han forelegges eventuelle vilkår som nevnt i nr. 1 og 2.

4. Institusjonen kan sette som vilkår for oppholdet at tjenestemottakeren, før oppholdet begynner, gir samtykke til at det kan tas urinprøver under institusjonsoppholdet.
5. Et barn over 12 år med rusproblemer kan tas inn i institusjon på grunnlag av samtykke fra barnet selv og de som har foreldreansvaret. Har barnet fylt 16 år, er barnets samtykke tilstrekkelig.

§ 6-6 Bistand fra politiet

Politiet har plikt til å gi bistand ved fullbyrdelse av tvangsvedtak overfor rusmiddelmissbrukere.

Kapittel 7. Saksbehandling for fylkesnemnda for sosiale saker

§ 7-1. Fylkesnemnda for sosiale saker

I hvert fylke skal det være en nemnd - fylkesnemnda for sosiale saker - som skal avgjøre saker om tvangstiltak overfor psykisk utviklingshemmede eller overfor rusmiddelmissbrukere etter reglene om dette i § 5-10 nr. 2, § 6-1 nr. 2 og 5, og § 6-2 nr. 1, 5 og 6.

§ 7-2 Fylkesnemndas sammensetning

1. Til å gjøre tjeneste i fylkesnemnda skal departementet oppnevne.
 - a) en leder med juridisk utdanning og erfaring, samt ved behov, en stedfortreder med samme kvalifikasjoner,
 - b) et utvalg av sakkyndige, og
 - c) et alminnelig medlemsutvalg.
2. Oppnevningen av utvalg som nevnt i nr. 1 bokstav b og c, gjelder for fire år om gangen. Ved oppnevning av utvalg som nevnt i første avsnitt, bokstav c, skal det innhentes forslag fra fylkeskommunen.
3. Kongen kan bestemme at flere fylker skal ha felles nemnd.

§ 7-3. Fylkesnemndas sammensetning i den enkelte sak.

1. Fylkesnemnda sammensettes i den enkelte sak av lederen, to sakkyndige medlemmer som utpekes fra utvalget nevnt i § 7-2 nr. 1 b, bokstav b, og to medlemmer utpekt ved loddrekning i utvalget nevnt i § 7-2 nr. 1, bokstav c, for begge typer medlemmer etter reglene i Domstolslo-

ven om utvelgelse av meddommere. Er partene enige, kan lederen bestemme at det ikke skal oppnevnes sakkyndige medlemmer.

2. Lederen kan tilkalle sakkyndige utenfor utvalget. Disse skal ikke delta i avgjørelsen.

§ 7-4 Oppnevning av fullmektig for den private part m.m.

1. Har den private part ikke allerede engasjert advokat, skal fylkesnemndas leder eller sekretariat sørge for at det blir utpekt advokat for parten.
2. Advokaten skal omgående gjøres kjent med forslaget og de vedlagte dokumentene, og gis frist for skriftlig fremstilling, fremlegging av dokumenter, og opplysning om hvilke vitner hun eller han ønsker å føre. De begrensningene i partens rett til å se saksdokumenter som er fastsatt i Forvaltningsloven § 19. første avsnitt, bokstav c, og i andre avsnitt, gjelder ikke for partens og advokatens innsyn i disse dokumentene.

§ 7-5 Inhabilitet.

Om inhabilitet for fylkesnemndas medlemmer og sakkyndige, og om prøving av inhabilitetsspørsmålet, gjelder bestemmelsene i Domstolloven kapittel 6.

§ 7-6 Forhandlingsmøte.

1. Det skal holdes et møte med partene for gjennomgåelse av saken samt dokumentasjon og vitneførsel snarest mulig, normalt innen én uke etter at fylkesnemnda mottok saken. Nemndas leder kan bestemme at saken skal avgjøres uten et slikt møte dersom partene er enige om det.
2. Den private part skal innkalles til møte som nevnt i nr. 1 og gis anledning til å uttale seg. Saken kan imidlertid fremmes selv om hun eller han uteblir.
3. Kommunen skal som regel være representert av en advokat under saken.
4. Bestemmelsene i Tvistemålsloven om vitneplikt og vitneførsel, og om plikt til å legge fram dokumentbevis, gjelder så langt de passer.

§ 7-7 Vedtak og begrunnelse.

1. Vedtak skal treffes snarest mulig etter forhandlingsmøtet. Vedtaket skal begrunnes etter reglene i Tvistemålsloven om begrunnelse av dommer.

2. I meldingen om vedtaket skal det gjøres oppmerksom på overprøvingsadgangen etter § 9-10.

§ 7-8 Domstolsprøving av fylkesnemndas vedtak.

1. Fylkesnemndas vedtak, herunder vedtak i klagesak etter § 5-10 nr. 2, kan bringes inn for tingretten av den private part som tvangsinngrepet er rettet mot, eller av kommunen. Kommunen er alltid part i saken. Om adgangen for et barn til å reise søksmål gjelder § 4-2 nr. 2 tilsvarende.
2. Søksmålsadgangen gjelder ikke hvis fylkesnemnda for sosiale saker har nektet å godkjenne kommunens vedtak.
3. Tingretten skal settes med to meddommere, oppnevnt av dommeren etter reglene i Domstolsloven.
4. Den som inngrepet er rettet mot, kan reise sak på egen hånd dersom hun eller han har evne til å forstå hva saken gjelder. Saksøkt er Staten ved fylkesmannen i saker etter kapittel 5, og Staten ved vedkommende regionale helseforetak i saker etter kapittel 6. Søksmål kan også reises av nærmeste pårørende, verge eller hjelpeverge. Om adgangen for et barn til å reise søksmål gjelder § 4-2 nr. 2 tilsvarende.
5. Fristen for å reise søksmål er to måneder fra den dag den som har rett til å reise søksmål, fikk melding om vedtaket. Dersom hun eller han ikke overholder fristen, kan det gis oppreisning etter reglene i Domstolloven.
6. Anke over tingrettens dom går til lagmannsretten. Lagmannsretten skal settes med to fagkyndige og to lege meddommere som retten utpeker etter reglene i Domstolsloven.
7. Kommunen dekker sine egne omkostninger i saken. For øvrig dekker staten omkostningene ved saken. En part kan bare pålegges ansvar for en annen parts omkostninger dersom særlige grunner taler for det.
8. For øvrig gjelder tvistemålsloven kapittel 33 tilsvarende ved overprøving av disse vedtakene så langt det passer.

§ 7-9 Endringer i fylkesnemndas vedtak.

Krav fra den private part om endringer i fylkesnemndas vedtak kan avgjøres av fylkesnemndas leder uten muntlig forhandling, dersom hun eller han finner at det ikke er lagt fram nye opplysninger av betydning.

§ 7-10 Forskrifter om saksbehandlingen.

Kongen kan gi utfyllende forskrifter om saksbehandlingen for fylkesnemnda.

Kapittel 8. Journaler

§ 8-1 *Rekkevidden av bestemmelsene i kapitlet her. Forholdet til andre lovbestemmelser om journalføring*

1. Bestemmelsene i kapitlet her gjelder ved tjenester som ytes etter loven her, og ved saksbehandling, overprøving og kontroll av avgjørelser om slik tjenesteyting eller vedtak hvor slike tjenester inngår.
2. Bestemmelsen i kapitlet her gjelder tilsvarende for barneverntjenesten.
3. Kongen kan gi nærmere regler om forholdet mellom bestemmelsene om journalføringsplikt og rett til innsyn i egen journal i loven her, og de tilsvarende reglene i Helsepersonelloven og Pasientrettighetsloven.

§ 8-2 Plikt til å føre journal

1. Når det ytes tjenester etter loven her, skal kommunen sørge for at opplysninger som nevnt i nr. 2 og i forskrift etter nr. 3, blir nedtegnet i en journal for den enkelte tjenestemottaker. Det skal fremgå hvem som har ført de enkelte opplysningene i journalen.
2. Journalen skal føres i samsvar med god yrkesskikk og skal innholde relevante og nødvendige opplysninger om tjenestemottakeren og de tjenestene som skal gis eller er gitt, samt de opplysningene som er nødvendige for å oppfylle meldeplikt eller opplysningsplikt fastsatt i lov eller i medhold av lov.
3. Kongen kan gi forskrift om plikt til å føre journal som tjenestemottakeren selv oppbevarer (egenjournal).
4. Kongen kan gi forskrift med nærmere regler om journalføring og ansvar for dette, herunder om oppbevaring, overdragelse, opphør av journalføring og tilintetgjøring av denne.

§ 8-3 Rett til innsyn i journal

1. Tjenestemottaker har rett til innsyn i egen journal med bilag. På forespørsel skal hun eller han gis kopi av journalen. Tjenestemottaker kan også kreve en enkel og kortfattet forklaring av faguttrykk og uklare punkter i journalen.
2. Tjenestemottaker kan nektes innsyn i opplysninger i journalen hvis dette er påtrengende nødvendig for å hindre fare for liv eller alvorlig helseskade for tjenestemottakeren selv, eller hvis innsyn er klart utilrådelig av hensyn til personer som står tjenestemottaker nær.

3. En representant utpekt av tjenestemottaker har rett til innsyn i opplysninger som tjenestemottaker selv nektes innsyn i, med mindre representanten anses uskikket for dette. En lege eller advokat kan ikke nektes innsyn, med mindre særlige grunner taler for dette.
4. Bestemmelsene i § 9-3, bokstav a - c, gjelder tilsvarende for innsynsrett i journalen.
5. Avslag på anmodning om journalinnsyn kan påklages til fylkesmannen.
6. Kongen kan gi forskrift med nærmere bestemmelser om retten til innsyn journal, og kan herunder gi regler om rett til å kreve betaling for kopier.

§ 8-4 Retting av journal.

1. Etter krav fra den opplysningen gjelder, eller av eget tiltak, skal den som er ansvarlig for journalføringen, rette feilaktige, mangelfulle eller utilbørlige opplysninger eller utsagn i journalen. Dette skal skje ved at en datert retting tilføyes i journalen.
2. Dersom krav om retting avslås, skal kravet om retting og begrunnelse for avslaget nedtegnes i journalen.
3. Avslag på krav om retting kan påklages til fylkesmannen som avgjør om retting skal foretas.
4. Kongen kan gi forskrift med nærmere bestemmelser om retting etter paragrafen her.

§ 8-5 Sletting av journalopplysninger.

1. Etter krav fra den journalopplysningene gjelder, eller av eget tiltak, skal den som er ansvarlig for journalføringen, slette opplysninger eller utsagn i journalen dersom dette er ubetenkelig ut fra allmenne hensyn, ikke strid med Arkivloven §§ 9 og 19 eller bestemmelser gitt i medhold av disse, og opplysningene
 - a) er feilaktige eller misvisende og føles belastende for den de gjelder, eller
 - b) åpenbart ikke er relevante i den sammenheng de er innhentet i.
2. Dersom krav om sletting avslås, skal kravet og begrunnelsen for avslaget nedtegnes i journalen.
3. Avslag på krav om sletting kan påklages til fylkesmannen. Det skal innhentes uttalelse fra Datatilsynet, og fra Riksarkivaren hvis det er spørsmål om sletting vil være i strid med Arkivloven §§ 9 eller 18 eller bestemmelser gitt i medhold av disse.
4. Kongen kan gi forskrift om sletting etter paragrafen her.

§ 8-6 Elektronisk journal

Kongen kan gi forskrift med nærmere bestemmelser om bruk av elektronisk journal, og kan herunder oppstille krav om opplæring og om tiltak som skal sikre mot at uvedkommende får innsyn i journalen eller kjennskap til opplysninger i denne.

§ 8-7 Opptegnelser og journal som bevis

I retts sak om tjenesteyting etter loven her kan opptegnelser, journal og journalmateriale kreves lagt fram som bevis i original, eller som bekreftet fotokopi eller utskrift, så langt dette kan skje uten å komme i konflikt med reglene om taushetsplikt.

Kapittel 9. Taushetsplikt

§ 9-1 Rekkevidden av bestemmelsene i kapitlet.

Forholdet til andre lovbestemmelser om taushetsplikt

1. Bestemmelsene i dette kapitlet gjelder ved tjenester som ytes etter loven her, og ved saksbehandling, overprøving og kontroll av avgjørelser om slik tjenesteyting eller vedtak hvor slike tjenester inngår.
2. Bestemmelsene gjelder tilsvarende for barneverntjenesten.
3. Bestemmelsene om taushetsplikt i Forvaltningsloven og Helsepersonelloven gjelder så langt de ikke strider mot bestemmelsene i kapitlet her.

§ 9-2 Taushetspliktens innhold

1. Enhver som utfører tjeneste eller arbeid etter loven her, plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til opplysninger om noens helsemessige og sosiale forhold, eller andre personlige forhold, som hun eller han blir kjent med i forbindelse med tjenesten eller arbeidet.
2. Kommunen har ansvar for å etablere systemer som beskytter slike opplysninger mot innsyn fra andre enn dem som trenger dem i sin tjeneste etter loven her. Kongen kan gi forskrifter om krav til informasjonssikkerhet ved elektronisk lagring.
3. Som personlige forhold regnes også fødested, fødselsdato og personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted. Opplysninger om en tjenestemottakers oppholdssted kan likevel gis når det er klart at det ikke vil skade tjenestemottakerens tillit til tjenesten at man gir slik opplysning.
4. Taushetsplikten gjelder også etter at den som har taushetsplikt, har avsluttet tjenesten eller

arbeidet. Hun eller han kan heller ikke utnytte opplysninger som nevnt i paragrafen her, i egen virksomhet eller i tjeneste eller arbeid for andre.

§ 9-3 Unntak fra taushetsplikten

Taushetsplikt etter § 9-2 er ikke til hinder for:

- a) At opplysninger om tjenestemottaker som har ikke har fylt 16 år, gis til foreldrene eller andre med foreldreansvar, eller til barneverntjenesten hvis denne har overtatt omsorgen etter Barnevernloven § 4-8 eller § 4-12. Har tjenestemottakeren fylt 12 år, skal opplysninger likevel ikke gis til disse hvis hun eller han motsetter seg dette, av grunner som bør respekteres.
- b) At opplysninger om tjenestemottaker som har fylt 16, men ikke 18 år, gis til foreldre eller andre med foreldreansvar, eller til barneverntjenesten hvis denne har overtatt omsorgen etter Barnevernloven § 4-8 eller § 4-12, når opplysningene er nødvendige for å kunne oppfylle foreldreansvaret eller omsorgsansvaret.
- c) At opplysninger gis til nærmeste pårørende, eller til verge eller hjelpeverge, når tjenestemottakeren på grunn av fysisk eller psykisk funksjonssvikt åpenbart ikke er i stand til å ivareta sine egne interesser, hvis opplysningene er nødvendige for å kunne oppfylle omsorgsfunksjonen i forhold til tjenestemottaker, eller oppgaven som hennes eller hans rettslige representant.
- d) At opplysninger gis videre når ingen berettiget interesse tilsier hemmelighold.
- e) At opplysninger gis videre når behovet for beskyttelse må anses ivaretatt ved at individualiserende kjennetegn er utelatt.
- f) At opplysninger gis videre når tungtveiende private eller offentlige interesser gjør dette rettmessig.
- g) At opplysningene gis videre etter regler fastsatt i lov eller i medhold av lov, når det er uttrykkelig fastsatt eller klart forutsatt at taushetsplikt ikke skal gjelde.
- h) At opplysninger gis videre til annen offentlig myndighet i den utstrekning det er nødvendig for lovpålagt tilsyn og kontroll med tjenesten.
- i) At opplysninger gis til kontroll- eller påtalemyndighet i forbindelse med anmeldelse av lovbrudd, når slik anmeldelse har naturlig sammenheng med avgiverorganets oppgaver, og allmenne interesser tilsier at forholdet blir anmeldt.

§ 9-4 Samtykke til å gi informasjon

1. Taushetsplikt etter § 9-2 er ikke til hinder for at opplysninger gjøres kjent for den opplysnin-

gene direkte gjelder, eller for andre i den utstrekning den som har krav på taushetsplikt samtykker.

2. For personer under 16 år må foreldrene eller andre med foreldreansvaret samtykke for at slike opplysninger kan gjøres kjent. Dersom barneverntjenesten har overtatt omsorgen for barn under 16 år etter barnevernloven § 4-8 eller § 4-12, har barneverntjenesten rett til å gi slikt samtykke.
3. Er tjenestemottaker over 16 år, og hun eller han på grunn av bevisstløshet eller fysisk eller psykisk funksjonssvikt åpenbart ikke er i stand til å forstå hva samtykket omfatter, kan nærmeste pårørende gi samtykke. Hvis det er oppnevnt verge eller hjelpeverge som skal ivareta tjenestemottakers personlige interesser, skal også vergen eller hjelpevergen gi slikt samtykke.
4. Tjenesteyter skal legge forholdene best mulig til rette for at tjenestemottaker ut fra sine forutsetninger skal bli i stand til selv å gi samtykke, jf. § 1-4 nr. 2.
5. Den som kan gi samtykke på vegne av tjenestemottaker etter nr. 2 og 3, skal høre hva hun eller han har å si før samtykke gis til videreformidling av opplysninger, så langt dette er meningsfullt ut fra tjenestemottakerens modning, utvikling og forståelse av egen situasjon. Det skal legges vekt på hva tjenestemottaker mener ut fra hans eller hennes utvikling eller funksjonsevne. Barn som har fylt 12 år, skal alltid få si sin mening hvis ikke særlig tungtveiende hensyn taler mot dette.
6. Dersom hensynet til et barn eller tjenestemottaker som nevnt i nr. 3 tilsier det, kan departementet eller fylkesmannen bestemme at opplysningene skal være underlagt taushetsplikt etter loven her, selv om det foreligger samtykke fra den som kan gi slikt etter nr. 3 eller nr. 4.

§ 9-5 Opplysninger etter en persons død

1. Taushetsplikt etter § 9-1 er ikke til hinder for at opplysninger om en avdød person gis videre dersom vektige grunner taler for dette. Ved vurderingen av om opplysninger skal gis, skal det tas hensyn til avdødes antatte vilje, opplysningenes art, den tid som er gått, og de pårørendes og samfunnets interesser.
2. Nærmeste pårørende har rett til innsyn i journal og saksmappe etter en persons død hvis ikke særlige grunner taler mot det.

§ 9-6 Opplysninger til samarbeidende personell

1. Taushetspliktbelagte opplysninger kan, når det er nødvendig av hensyn til gjennomføringen av tjenestetilbudet, gis til samarbeidende personell i kommunen eller for å gjennomføre individuell plan eller annet avtalemessig faglig samarbeid, på tvers av forvaltningsnivåene eller med private tjenesteytere, som hun eller han er kjent med. Dette gjelder likevel ikke hvis det er grunn til å tro at tjenestemottakeren ville motsette seg det.
2. Taushetsplikt etter § 9-2 er heller ikke til hinder for at personell som bistår med kontortjenester, arkivering eller elektronisk bearbeiding av opplysningene, eller som bistår med service og vedlikehold av utstyr, får tilgang til opplysninger når slik bistand er nødvendig for å oppfylle lovbestemte krav til dokumentasjon.
3. Den som blir meddelt taushetspliktbelagte opplysninger i medhold av bestemmelsene i nr. 1 og 2 ovenfor, har taushetsplikt etter loven her. Dette gjelder også den som ikke er offentlig tjenestemann eller som har selvstendig taushetsplikt etter annen lov.

§ 9-7 Opplysninger til virksomhetens ledelse og til administrative systemer

1. Uten hinder av taushetsplikt kan det gis opplysninger til den faglige og administrative ledelse når dette er nødvendig for å kunne gi tjenester etter loven her, eller for internkontroll og kvalitetssikring av tjenesten. Opplysningene skal så langt det er mulig, gis uten individualiserende kjennetegn.
2. Reglene om taushetsplikt i loven her gjelder tilsvarende for administrativt personell som får slike opplysninger.

§ 9-8 Opplysninger til bruk for arbeidsgiver, i tilsettings situasjoner, i forsikringsforhold, ved kredittvurdering og lignende

1. Selv om tjenestemottaker samtykker, skal opplysninger som er taushetspliktbelagte etter loven her, ikke utleveres eller bekreftes til bruk i saker om tilsettingsforhold, forsikring, kredittvurdering og lignende.
2. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om rekkevidden av forbudet i nr. 1, og om adgang til å gi opplysninger om en arbeidstaker til arbeidsgiveren, i den utstrekning opplysningene angår forhold av avgjørende betydning for arbeidstakerens skikkethet til et bestemt arbeid eller oppdrag.

§ 9-9 Opplysninger til forskningsformål

1. Departementet kan bestemme at opplysninger kan eller skal gis til bruk i forskning uten hinder av taushetsplikt etter § 9-2. Til slikt vedtak kan knyttes vilkår. Reglene om taushetsplikt etter loven her gjelder tilsvarende for den som mottar opplysningene i medhold av slik tillatelse eller slikt pålegg.
2. Kongen kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om bruk av taushetsbelagte opplysninger i forskning.

Kapittel 10. Miljørettet helsevern

§ 10-1 Definisjon. Forskrifter

1. Miljørettet helsevern omfatter de faktorer i miljøet som til enhver tid direkte eller indirekte kan ha innvirkning på helsen. Det omfatter blant annet biologiske, kjemiske, fysiske og sosiale miljøfaktorer.
2. For å fremme de formålene som er nevnt i § 1-1 kan Kongen gi forskrifter om miljørettet helsevern, herunder om drikkevann og hygieniske forhold i bygninger, boliger, lokaler, innretninger og enhver form for virksomhet. Det kan også gis regler om plikt til å ha internkontrollsystemer for å sikre at krav fastsatt i eller i medhold av loven her overholdes.
3. I samsvar med Smittevernloven, jf. § 1-1 i loven her, kan Kongen gi forskrifter om at den som vil drive visse slag virksomheter som kan medføre fare for overføring av smittsomme sykdommer, må søke om tillatelse. I forskriftene kan det blant annet fastsettes kvalitetskrav eller grenseverdier til anlegg, utstyr og virksomhet, og kvalifikasjonskrav til personell knyttet til slik virksomhet.

§ 10-2 Kommunens oppgaver

Kommunen skal ha tilsyn med de forhold som er nevnt i § 10-1 nr. 1. Innen miljørettet helsevern skal kommunen utøve den virksomhet og treffe de avgjørelser som det er tillagt i lov eller i medhold av lov.

§ 10-3 Delegasjon av myndighet. Hasterkompetanse

1. Hvis ikke annet er sagt i vedkommende bestemmelse, kan kommunestyret delegere kompetanse etter bestemmelsene i kapitlet her til fast utvalg i kommunen eller til kommunerådet, til ordfører eller til kommunens administra-

sjonssjef, eller til interkommunalt organ i enkeltsaker eller i saker som ikke er av prinsipiell betydning.

Kommunestyret kan også delegerer slik myndighet til annen kommune etter avtale med denne. Vedtak truffet av organ i annen kommune i medhold av slikt delegasjonsvedtak må stadfestes av den delegerende kommune for å få rettsvirkning.

2. Hvis ikke kommunestyret har bestemt noe annet, kan fast utvalg eller kommunerådet viderelegere kompetanse til å treffe avgjørelse i enkeltsaker eller saker som ikke er av prinsipiell betydning, til utvalgsleder eller arbeidsutvalg i utvalget, til medlem av kommunerådet med administrativt ledelsesansvar, eller til administrasjonssjefen.
3. Den faglig ansvarlige for vedkommende tjeneste kan alltid treffe vedtak etter kapitlet her, hvis dette på grunn av tidsnød er nødvendig for å avverge vesentlig skade eller fare. Dette gjelder ikke beslutning om å begjære påtale i de saker som er nevnt i § 10-11, nr. 3.

Hvis kommunen har lagt oppgavene innen miljørettet helsevern etter loven her til et interkommunalt organ, kan myndighet etter bestemmelsen her utøves av en eller flere faglig ansvarlige i dette organet.

§ 10-4 Meldingsplikt og godkjenning

1. I forskrifter etter § 10-1, nr. 2, kan det gis nærmere bestemmelser om meldingsplikt til kommunen for den som planlegger eller iverksetter virksomhet som etter sin art kan ha innvirkning på helsen, eller endring i slik virksomhet.
2. I slik forskrift kan det også fastsettes at virksomheter som det etter nr. 1 kan kreves melding om, skal være godkjent av kommunen. Nærmere bestemmelser om slik godkjenning kan gis i forskriftene. I forskriftene kan bestemmes at fylkesmannen gir godkjenning dersom slik virksomhet berører flere kommuner. Det kan bestemmes at hvis virksomheten berører flere fylker, skal departementet gi godkjenning. Det kan videre gis bestemmelser om klageordning i tilfelle hvor fylkesmannen eller departementet gir godkjenning. I forskriftene kan det bestemmes at Mattilsynet gir godkjenning av drikkevann og vannforsyningsanlegg, og regler om klage over slike vedtak.
3. Kommunen kan ved godkjenning etter nr. 2 sette vilkår for å ivareta hensynet til folks helse.
4. Dersom nødvendig godkjenning ikke foreligger, eller vilkår ikke oppfylles, kan kommunestyret selv kreve virksomheten stanset. Stans-

ning kan bare kreves dersom ulempene stansningen vil medføre, står i rimelig forhold til den helsefare som unngås. Stansning kan om nødvendig gjennomføres med bistand fra politiet.

§ 10-5 Konsekvensutredning

1. Kommunestyret kan pålegge den ansvarlige for et forhold ved en eiendom eller virksomhet for egen regning å utrede mulige helsemessige konsekvenser av forholdet. Slik utredning kan bare kreves dersom ulempene ved å foreta utredningen står i rimelig forhold til de helsemessige hensyn som tilsier at forholdet utredes.
2. Kommunestyrets pålegg kan påklages til fylkesmannen etter reglene i Forvaltningsloven kapittel VI.
3. Fylkesmannen kan kreve konsekvensutredning ved behandlingen av klagesaker.

§ 10-6 Opplysningsplikt

1. Kommunen kan pålegge den som planlegger eller driver virksomhet som etter sin art kan ha innvirkning på helsen, en plikt til, uten hinder av taushetsplikt, å gi kommunen de opplysninger som er nødvendige for at det kan utføre sine gjøremål etter loven. Når særlige grunner tilsier det, kan kommunen også kreve at opplysningene gis av andre som utfører arbeid for den som har opplysningsplikt etter første setning. Opplysninger som nevnt i første setning kan også kreves fra andre offentlige myndigheter uten hinder av den taushetsplikten som ellers gjelder.
2. Den som er ansvarlig for eiendom eller virksomhet som nevnt i nr. 1, skal av eget tiltak gi kommunen opplysninger om forhold ved eiendommen eller virksomheten som åpenbart kan ha negativ innvirkning på helsen.
3. Kommunen kan pålegge den ansvarlige for eiendom, eller virksomhet som nevnt i nr. 1, en plikt til å gi allmennheten eller kunder med videre opplysninger om forhold ved eiendommen eller virksomheten som kan ha innvirkning på helsen.
4. Departementet kan kreve opplysninger fra kommunestyret som er påkrevd av hensyn til overordnet oversikt og tilsyn og for å oppfylle internasjonale forpliktelser.

§ 10-7 Gransking

1. Kommunen kan som ledd i sin virksomhet etter kapitlet her beslutte at det skal foretas gransking av eiendom eller virksomhet. Beslutnin-

g
st
2. D
a
o
D
n
h
si
fc
a
3. F
a
k
4. V
sl
ta
s

§ 10-

1. K
v
h
g
n
h
2. P
fr
sl
d
s
k
li
3. K
d
e

§ 10-

1. V
r
il
fr
T
d
s
T
h
g
n
2. T
3. K
s

gen kan om nødvendig gjennomføres med bistand fra politiet.

2. De som utfører granskingen skal ha uhindret adgang til å inspisere eiendom og virksomhet og til å ta nødvendige prøver uten godtgjøring. De kan videre kreve fremlagt dokumenter og materiale samt foretatt undersøkelser som kan ha betydning for kommunens oppfyllelse av sine oppgaver etter kapitlet her. Omkostninger forbundet med granskningen betales av den ansvarlige for eiendommen eller virksomheten.
3. Fylkesmannen har i klagesaker tilsvarende adgang til å beslutte og gjennomføre granskning.
4. Ved granskning av virksomhet eller eiendom skal de som utfører granskningen først ta kontakt med eieren eller representanter for virksomhetens ledelse.

§ 10-8 Retting

1. Kommunen kan gi pålegg om retting av forhold ved en eiendom eller virksomhet i kommunen hvis forholdet direkte eller indirekte kan ha negativ innvirkning på helsen, eller det er i strid med bestemmelser gitt i medhold av kapitlet her.
2. Pålegget skal være skriftlig og inneholde en frist for når det skal være etterkommet. Det skal rettes til den som er ansvarlig for forholdet, eller til virksomheten som sådan, herunder selskap eller annen sammenslutning, stiftelse, kommune, fylkeskommune eller annen offentlig innretning.
3. Kostnadene ved å gjennomføre pålegget skal dekkes av den som er ansvarlig for forholdet, eventuelt av virksomheten som sådan, jf. nr. 2.

§ 10-9 Tvangsmulkt

1. Ved oversittelse av frist for å oppfylle pålegg om retting av forhold etter § 10-8 kan kommunen ilegge adressaten for pålegget tvangsmulkt i form av engangsmulkt eller løpende dagmulkt. Tvangsmulkten må enten være fastsatt samtidig med pålegget eller i forbindelse med fastsettelse av ny frist for oppfyllelse av pålegget. Tvangsmulktens størrelse fastsettes under hensyn til hvor viktig det er at pålegget blir gjennomført og hvilke kostnader det antas å medføre.
2. Tvangsmulkten er tvangsgrunnlag for utlegg.
3. Kongen kan gi nærmere bestemmelser om fastsettelse og beregning av tvangsmulkt.

§ 10-10 Stansing

Oppstår det forhold ved en virksomhet som medfører en overhengende fare for helseskade, skal kommunestyret selv stanse hele eller deler av virksomheten inntil forholdene er rettet. Stansing kan om nødvendig gjennomføres med bistand fra politiet.

§ 10-11 Straff

1. Med bøter eller fengsel inntil tre måneder, eller begge deler, straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer pålegg eller forskrifter gitt i medhold av kapitlet her.
2. Medvirkning straffes på samme måte.
3. Har overtredelsen ikke medført helseskade eller betydelig fare for helseskade, skjer offentlig påtale kun etter begjæring fra kommunestyret selv.

§ 10-12 Klage

Fylkesmannen avgjør klager over vedtak truffet av kommunen etter kapitlet her.

Kapittel 11. Organiseringen av den kommunale sosial- og helsetjenester

§ 11-1 Kommunens ansvar for organisering av sosial- og helsetjenester

1. Kommunen har ansvar for å organisere tildeling og gjennomføring av tjenester etter loven her slik at de gir et lett tilgjengelig, faglig forsvarlig og koordinert tilbud. Den skal planlegge, organisere og legge til rette for at tjenesteytende personell kan oppfylle krav fastsatt i eller i medhold av lov eller forskrift.
2. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om denne pliktens innhold, herunder om faglige kvalifikasjoner for personell i særlige stillinger.
3. Kommunen skal utpeke faglig ansvarlige for tjenestene etter loven her. Den enkelte faglig ansvarlige har et selvstendig og personlig ansvar for å påse at det tjenestetilbudet som gis oppfyller lovens krav om et faglig forsvarlighet, og for å melde fra til kommunens ledelse og om nødvendig til tilsynsmyndigheter om så ikke er tilfelle.
4. Kommunen skal føre internkontroll for å sikre at virksomheten etter loven her oppfyller tjenestemottakernes behov og er i overensstemmelse med lover, forskrifter og vedtak i medhold av lov. Kommunen må kunne gjøre rede for hvordan den oppfyller denne plikten.

5. Kongen kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om internkontroll, dokumentasjonskrav og rapporteringsrutiner.

§ 11-2 Ivaretagelse av sosial- og helsefaglige hensyn i annen offentlig virksomhet

1. De faglig ansvarlige for tjenestene skal medvirke til at hensyn til sosiale forhold, helse og miljø blir ivaretatt av andre deler av kommunalforvaltningen. Slik medvirkning skal skje blant annet gjennom råd og uttalelser, og ved deltakelse i plan- og samarbeidsorganer.
2. De faglig ansvarlige skal av eget tiltak rette henvendelse til offentlig organ som har ansvar for tiltak som kan ha skadelig innflytelse inn på sosiale, helsemessige eller miljømessige forhold i kommunen.
3. Dersom noen som har faglig ansvar etter loven her, blir kjent med forhold som kan tilsi tiltak etter Arbeidsmiljøloven, Produktkontrollloven, Forurensningsloven eller Genteknologiloven, skal hun eller han underrette berørte fagmyndigheter slik at disse kan fatte de nødvendige vedtak.
4. Kongen gir nærmere regler om samarbeid mellom kommunens faglige ansvarlige og andre fagmyndigheter, og om koordinering av tiltak.

§ 11-3 Interkommunalt samarbeid

1. Kommuner kan samarbeide om løsningen av oppgaver etter loven her, ved etablering av interkommunalt samarbeid etter Kommuneloven § 27, eller ved etablering av interkommunalt selskap.
2. Departementet kan påby samarbeid mellom kommuner når det er nødvendig for en tilfredsstillende løsning av oppgaver etter loven her, og gi bestemmelser om fordeling av utgiftene ved slikt samarbeid.

§ 11-4 Voldgift

1. Dersom kommuner som samarbeider om tjenester etter loven her, helt eller delvis, eller er pålagt å gjøre dette, ikke blir enige om rettigheter og plikter i forholdet, kan hver av dem kreve tvisten løst ved voldgift.
2. Hvis ikke partene er enige om annen ordning, velger hver kommune ett medlem av voldgiftsretten, og departementet velger leder for denne.
3. Dersom tre eller flere kommuner er parter i saken og disse ikke blir enige om oppnevning

av to eller flere voldgiftsdommere, foretar departementet valget av alle medlemmene av voldgiftsretten.

4. Forøvrig gjelder reglene i Voldgiftsloven så langt de passer.

§ 11-5 Samarbeid med andre

1. Kommunen skal samarbeide med fylkeskommune, regionalt helseforetak og stat slik at sosial- og helsetjenestene i landet best mulig kan virke som en enhet.
2. Kongen kan gi forskrift med nærmere regler om ansvarsforholdet mellom kommunen og spesialisthelsetjenesten.
3. Kommunen kan samarbeide med private organisasjoner og andre private aktører hvor det er egnet til å fremme sosial- og helsetjenestens formål.
4. Kongen kan gi forskrifter om samarbeid etter nr. 1 og nr. 2 og utgiftsfordeling mellom samarbeidende offentlige organer, herunder om prosedyrer for innlegging i og utskrivning fra spesialisthelsetjenesten, og om avgjørelse av eventuell konflikt om ansvarsforhold og utgiftsfordeling.

§ 11-6 Egenbetaling

Kongen gir regler om når det kan tas egenbetaling for tjenester etter loven her, og om de satsene som i tilfelle kan benyttes.

§ 11-7 Opplæring av personell

Kommunen har ansvaret for at personell som yter tjenester etter loven her, får den nødvendige opplæring, herunder etter- og videreutdanning. Personalet er forpliktet til å delta i opplæring som blir bestemt, og som anses nødvendig for å holde deres kvalifikasjoner ved like. Kongen kan gi forskrifter om opplæringen.

§ 11-8 Beredskapsplan. Bistandsplikt ved ulykker og i akutte situasjoner

1. Kommunen plikter å utarbeide en beredskapsplan for sine sosial- og helsetjenester i samsvar med Helse- og sosialberedskapsloven. Beredskapsplanen skal samordnes med kommunens øvrige beredskapsplaner.
2. Kommunen skal gi nødvendig hjelp under ulykker og i andre akutte situasjoner, og på anmodning stille personell til disposisjon for rednings-tjenesten.

3.

4.

§ 1
tje.

1.

2.

§ 1

1.

2.

Ka

§ 1
sos

1.

2.

3.

3. På anmodning fra annen kommune skal det gis bistand ved ulykker og i akutte situasjoner. Hvis ikke noe annet er avtalt, skal den kommunen som mottar slik bistand, dekke utgiftene ved denne.
4. Ved ulykker og andre akutte situasjoner som forårsaker ekstraordinær pågang av pasienter, kan kommunen pålegge personell som tjenestegjør i kommunen å utføre nærmere angitt tilvist arbeid.

§ 11-9 Registrering av opplysninger om tjenesteytende personell

1. Kommunen skal motta og registrere meldinger om personer som er tjenesteytere etter loven her i kommunen.
2. Kongen kan i forskrift gi regler om hvilke opplysninger som skal gis, når disse skal gis, og hvordan de skal registreres og eventuelt formidles videre til sentralt register.

§ 11-10 Legefordeling til kommunene

1. Departementet kan i forskrift fastsette en samlet ramme for det enkelte år for
 - a) antall nye kommunale legestillinger som kan opprettes, og
 - b) antall nye avtalehjemler for privat allmennlegevirksomhet, jf § 3-1 nr. 1, bokstav f.
2. Kongen kan gi nærmere forskrifter om innhold og gjennomføring av legefordeling til kommunene.

Kapittel 12. Tilsyn. Varslingsplikt

§ 12-1 Fylkesmannens tilsyn med den kommunale sosial- og helsetjenesten.

1. Fylkesmannen skal føre tilsyn med at kommunens virksomhet oppfyller kravene i loven her og forskrifter i medhold av denne.
2. I forbindelse med tilsyn med tiltak etter kapittel 5 kan det gjennomføres tilsynsbesøk uten beboerens samtykke. Fylkesmannen skal også føre tilsyn med tiltak der spesialisthelsetjenestene har truffet vedtak etter § 5-11.
3. Fylkesmannen kan uten hinder av taushetsplikt kreve innsyn i opplysninger som er nødvendige for at hun eller han kan utføre sine oppgaver etter nr. 1 og 2.

4. Hvis virksomhet etter loven her drives på en måte som kan ha skadelige følger for tjenestemottaker eller på annen måte er uheldig eller uforsvarlig, kan fylkesmannen gi pålegg om å rette forholdet.
5. Kongen kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om tilsynet.

§ 12-2 Statens sosial- og helsetilsyn. Oppgaver

1. Statens sosial- og helsetilsyn har det overordnede fylkesansvaret for sosial- og helsetjenestene i kommunene og skal føre tilsyn med at virksomheten drives i samsvar med de kravene som stilles i lov og forskrift.
2. Sosial- og helsetilsynet kan uten hinder av taushetsplikt kreve innsyn i opplysninger som er nødvendige for at det skal kunne utføre sine oppgaver etter nr. 1.
3. Kommunen kan påklage pålegg etter § 12-1 nr. 4 til Sosial- og helsetilsynet. Slik klage har bare oppsettende virkning hvis fylkesmannen eller Sosial- og helsetilsynet treffer vedtak om det.
4. Sosial- og helsetilsynet kan også av eget tiltak ta opp sak om tilsyn og pålegg etter loven her overfor kommunen. Kommunen kan påklage pålegg fra Sosial- og helsetilsynet til departementet.

§ 12-3 Tjenesteyters plikt til å melde fra om svikt ved tjenesteytingen

1. Tjenesteyter etter loven her skal melde fra til tilsynsmyndigheten dersom det foreligger forhold som har eller kan ha ført til betydelig skade eller belastning for en tjenestemottaker. Slik melding skal også gis dersom det foreligger forhold som det er vesentlig fare for vil kunne føre til betydelig skade eller belastning for tjenestemottakere, og hvor nødvendige tiltak for å forebygge dette ikke er iverksatt.
2. Kongen kan i forskrift gi utfyllende bestemmelser om meldeplikten etter bestemmelsen her.

Kapittel 13. Endringer i andre lover. Ikrafttredelse

§ 13-1 Lovens ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

§ 13-2 Oppheving av andre lover

Med virkning fra lovens ikrafttredelse oppheves:

Lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene

Lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester m.v.

§ 13-3 Endringer i andre lover

Med virkning fra lovens ikrafttredelse gjøres følgende endringer i Lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester:

§ 6-7 skal lyde:

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan etter loven her, har taushetsplikt etter bestemmelsene i Lov om sosial- og helsetjenester i kommunene kapittel 9.

*Ny § 6-7a skal lyde:**§ 6-7a Journalføring og rett til innsyn i journal*

Om journalføring og rett til journalinnsyn gjelder reglene i Lov om sosial- og helsetjenester i kommunene kapittel 8.